

سنجش پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه

***سلیم بلوچ**، دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

محمد حسنی، استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

بهناز مهاجران، دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

چکیده

هدف اصلی این پژوهش سنجش پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی شهر ارومیه بود. پژوهش بر اساس هدف کاربردی و از منظر گردآوری داده‌ها، پیمایشی از نوع مقطعی است. جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان ابتدایی شهر ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به تعداد ۲۳۲۹ نفر بود که با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای تک مرحله‌ای و جدول مورگان تعداد ۳۲۷ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد. برای روایی محتوایی پرسش‌نامه از نظرات اساتید در رشته علوم تربیتی استفاده شد و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی و مدل معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS28 و PLS3 استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه دارای شش مولفه پیامدهای پاسخگویی اجتماعی، فرهیختگی جامعه و مدارس، مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی، توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم، قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس و وضعیت رفاهی جامعه و معلمان می‌باشد که این مولفه‌ها در سطح مطلوبی در مدارس ابتدایی ارومیه قرار دارند. رتبه‌بندی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه متفاوت است و مولفه پیامدهای پاسخگویی اجتماعی بالاترین رتبه و مولفه وضعیت رفاهی جامعه و معلمان پایین‌ترین رتبه را دارا است.

واژگان کلیدی: پاسخگویی اجتماعی، مدارس ابتدایی، ارومیه

* نویسنده مسئول: salim.balouch@gmail.com

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۵/۲۹ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۹/۱۵

Measuring the Social Accountability of Elementary Schools in Urmia

***Salim Balouch**, Ph. D in Educational Administration, Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.

Mohammad Hassani, Professor of educational administration, Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.

Behnaz Mohajeran, Associate Professor of educational administration, Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.

Abstract

The aim of this research was to to Measuring social accountability of elementary schools in Urmia. The study is a cross-sectional survey based on the applied purpose and from the perspective of data collection. The statistical population of the study was all 2329 elementary school teachers in Urmia who were selected as a statistical sample using one-stage cluster sampling and Morgan table. A researcher-made questionnaire was used to collect data. For the content validity of the questionnaire, the opinions of professors in the field of educational sciences were used and the validity of the questionnaire was obtained using Cronbach's alpha coefficient of 0.95. Exploratory and confirmatory factor analysis and structural equation modeling using SPSS28 and PLS3 software were used to analyze the data. The results showed that the social accountability of elementary schools has six components: the consequences of social accountability, the culture of society and schools, moral school and citizenship awareness, the school's attention to the needs of society and the demands of the people, the rules of social accountability of schools and the welfare of society and teachers. May these components be at a desirable level in elementary schools in Urmia. The ranking of social accountability components of elementary schools in Urmia is different and the component of social accountability consequences has the highest rank and the component of welfare status of society and teachers has the lowest rank.

Keywords: Social Accountability, Elementary Schools, Urmia

* Corresponding author: salim.balouch@gmail.com

Receiving Date: 20/8/2023 Acceptance Date: 6/12/2023

مقدمه

سازمان‌ها، به منزله حلقه‌های واسط بین فرد و جامعه، یکی از اجزای بنیادین پیکره اجتماعی بشر امروزی به شمار می‌آیند که به منظور بقا و ادامه فعالیت خود به جامعه نیازمندند. در این ارتباط، سازمان‌های پیشرو توجه به ارائه خدمات نوین اجتماعی را در رأس فعالیت‌های مربوط به تحقیق و توسعه خود قرار داده‌اند (Mohammadi et al, 2020). آموزش و پرورش یکی از سازمان‌های اجتماعی است که دانش آموزان را برای جامعه آماده می‌کند (Rahimian et al, 2016). جامعه به جهت ماهیت فعالیت‌ها و اهداف آموزش و پرورش، توجه و حساسیت خاصی نسبت به مدارس و نحوه اداره آن نشان می‌دهد، همواره فعالیت‌ها و عملکرد مدارس را تحت نظارت و ارزشیابی مستقیم قرار می‌دهد و درباره آنها قضاوت می‌کند (Ranjesh & Khoshravesh, 2018). امروزه، انتظارات و توقع اکثر مردم از سازمان‌ها قدم به خواسته‌های اجتماعی گزرده است. این موضوع سازمان‌ها را به سوی پاسخگویی به انتظارات اجتماعی حرکت داده است (Ghahremani & Mostafavi, 2015). پاسخگویی را می‌توان نیرویی پیش برنده دانست که بر عوامل اصلی فشار می‌آورد تا در برابر عملکرد خود مسول باشند (Mohseni et al, 2015). پاسخگویی دارای تعاریف و ابعاد متعددی است که یکی از این ابعاد، پاسخگویی اجتماعی است (Ahmadi et al, 2011).

پاسخگویی اجتماعی مکانیزی است که شهروندان با استفاده از آن سازمان‌های اجتماعی را ملزم به پاسخ در قبال عملکرد خود می‌دانند که شهروندان از طریق مشارکت خدمات سازمان‌ها را بهبود دهند (Hamal et al, 2018). سازمان بهداشت جهانی پاسخگویی اجتماعی را به عنوان تعهد به انجام فعالیت‌ها و خدمات آموزشی و پژوهشی در همان جامعه‌ای که قصد خدمت را دارند، تعریف می‌کند (Mohammadi et al, 2020). پاسخگویی تعهدی است که سیاستمداران در قبال اقدامات خود انجام می‌دهند. این موارد پاسخگویی شامل دستیابی به اهداف عملکرد و اندازه‌گیری اهدافی است که ذینفعان زیادی در جامعه دارد (Danhoundo et al, 2018). عبارت پاسخگویی اجتماعی اغلب به عنوان مسولیت اجتماعی و پاسخگویی اجتماعی در اشاره به تعهد اجتماعی یک مدرسه مورد استفاده قرار می‌گیرد (Boelen et al, 2012). مفهوم "پاسخگویی اجتماعی" بر روابط بین شهروندان و دولت تأکید می‌کند (Lopez Franco & Shankland, 2018). بعد داخلی پاسخگویی، یک جنبه مهم حرفه‌ای بودن فرد است. در آموزش و پرورش، پاسخگویی معلمان اغلب به عنوان بخشی از هویت شغلی معلمان قلمداد می‌شود. پاسخگویی مدارس و اینکه چه تاثیری بر کار معلمان دارد در سال‌های اخیر به عنوان یک تحقیق و نگرانی در میان سیاستمداران تبدیل شده است (Rosenblatt, 2017). به گفته (Ahn, 2013) اگر مکانیزم پاسخگویی اجتماعی به شکل درستی در مدارس انجام شود، می‌تواند روی عملکرد معلمان تاثیری مثبت بگذارد. آموزش ابتدایی یک کشور می‌تواند به رشد و توسعه یک کشور

کمک کند اما در دهه ۱۹۹۰ بود که اهمیت پاسخگویی اجتماعی در آموزش و پرورش مورد توجه قرار گرفت (Yan, 2019). تحقیقات در زمینه پاسخگویی اجتماعی در ایران خیلی محدود است اما به مواردی به صورت کلی در این زمینه اشاره می‌شود:

(Rahnaward et al, 2019) تحقیقی با موضوع تدوین چارچوبی برای پاسخگویی اجتماعی سازمان‌های دولتی ایران انجام دادند و نشان دادند که پاسخگویی اجتماعی دارای ابعاد شفاف‌سازی، مشارکت‌جویی، ارزشیابی عملکرد، رسیدگی به شکایات، خدمات پایدار و برآورده‌سازی می‌باشد. همچنین نشان دادند که الزامات بین‌المللی، نوع مأموریت سازمان، فرهنگ سازمانی، الزامات قانونی، وجهه سازمانی و بلوغ فکری جامعه از عوامل مؤثر بر استقرار پاسخگویی اجتماعی در سازمان‌های دولتی است. از طرفی استقرار پاسخگویی اجتماعی در سازمان‌های دولتی موجب پیامدهایی مانند افزایش اعتماد عمومی، رضایت عمومی و رشد و تعالی جامعه است. (Ahmadi et al, 2019) در پژوهش خود با عنوان اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر پاسخگویی اجتماعی وزارت ورزش و جوانان نتیجه گرفتند که وجهه سازمانی، بلوغ فکری، مطالبه‌گری مردم، نظارت همگانی، پایش رسانه‌ای، شفافیت اطلاعات، افزایش اعتماد عمومی و پاسخگویی مدیران به طور معنی داری در پاسخگویی اجتماعی وزارت ورزش و جوانان نقش دارند. (Alwani et al, 2011) پژوهشی با موضوع از اخلاق اجتماعی سازمانی تا پاسخگویی اجتماعی سازمانی؛ رویکردی جهت استقرار نظام پاسخگویی اجتماعی سازمانی در سازمان‌های دولتی ایران انجام دادند. نتایج نشان داد که پاسخگویی اجتماعی دارای مولفه‌های بهبود اقتصاد محلی، بهبود ارائه خدمات، فضا سازی فرهنگی، رعایت و همکاری، مراقبت و پیشگیری، حمایت، اخلاق حرفه‌ای، اخلاق سازمانی، اخلاق اجتماعی، نتایج ادراکی و نتایج عملکردی می‌باشد. (Ahmadi et al, 2011) پژوهشی با موضوع سیر تکوینی پاسخگویی اجتماعی سازمانی و ارایه مدلی برای بسط مفهومی آن در سازمان‌های ایرانی انجام دادند. و نشان دادند که مفهوم پاسخگویی اجتماعی در سازمان‌های دولتی ایران شامل ابعاد زیر می‌باشد: بعد اقتصادی، بعد اجتماعی، بعد زیست محیطی، بعد اخلاقی و بعد نتایج (Walling et al, 2021) پژوهشی با موضوع عوامل اصلی پاسخگویی اجتماعی در نه دانشکده پزشکی کانادا انجام دادند. و دریافتند که محرک‌های اصلی پاسخگویی اجتماعی عبارتند از: یک چشم انداز واحد، رهبری متعهد، استانداردهای اعتباربخشی، قهرمانان پاسخگویی اجتماعی، مشارکت اصیل جامعه، فرصت‌های یادگیری مبتنی بر جامعه، یک ساختار حمایتی سازمانی و حکومتی، تنوع در مدارس پزشکی و اندازه گیری پیشرفت و نتایج. (Ahmed et al, 2020) پژوهشی با موضوع چرا پاسخگویی اجتماعی مدارس پزشکی در سودان می‌تواند منجر به بهبود مراقبت‌های بهداشتی اولیه و تعالی در آموزش پزشکی شود؟ انجام دادند. نتایج نشان داد که اجرای پاسخگویی اجتماعی در مدارس پزشکی سودان باعث افزایش بهره‌وری دانشکده‌های پزشکی، نتایج تحقیقات و خدمات بهداشتی در مناطق شهری و روستایی می‌شود. (Puschel et al,)

2020) پژوهشی با موضوع پاسخگویی اجتماعی دانشکده‌های پزشکی انجام دادند. نتایج نشان داد ابزار پاسخگویی اجتماعی برای آمریکای لاتین شامل ۲۱ مورد در چهار حوزه بود: بهبود مأموریت و کیفیت، سیاست های عمومی، مشارکت جامعه و یکپارچگی حرفه‌ای. (Bothma, 2020) تحقیقی با موضوع پاسخگویی به عنوان مکانیزمی در جهت حرفه‌ای سازی تدریس در آموزش عالی انجام داد. یافته‌های مطالعه کیفی نشان دهنده همبستگی بین ویژگی‌های پاسخگویی مرتبط با آموزش و حرفه‌ای بودن در آموزش عالی است. (and Chun, 2020 Choi) تحقیقی با موضوع پاسخگویی و عملکرد سازمانی بخش دولتی انجام دادند و نتیجه گرفتند که هرچقدر سازمان‌ها پاسخگویی بیشتری را ارائه نمایند، نتایج بهتری را به دست خواهند آورد. (Koepke et al, 2020) پژوهشی با موضوع بررسی پاسخگویی اجتماعی در مدارس پزشکی کانادا انجام دادند. نتایج نشان داد که پاسخگویی اجتماعی شامل ابعاد اعتبار بخشی، رهبری، چشم‌انداز و اختیارات و مشارکت جامعه در میان دیگران است. (Kleinhenz & Ingvarson, 2004) پژوهشی با موضوع پاسخگویی معلمان در استرالیا انجام دادند و نتیجه گرفتند که پاسخگویی‌های بیرونی باعث بهبود عملکرد معلمان شده است.

با توجه به رسالت مدارس در زمینه پرورش نیروی انسانی و بالادستی مدارس ابتدایی که نقش آموزش و تربیت کودکان خردسال را بر عهده دارند، و اهمیت بیشتر آن نسبت به سایر سازمان‌های دولتی، مدارس از جمله سازمان‌های اجتماعی هستند که همیشه عملکرد آنها از طریق محیط بیرونی مورد کنکاش قرار می‌گیرد. و جامعه بیرونی خواستار پاسخگویی مدارس در زمینه‌های عملکردی خودشان بوده و مدارس ابتدایی بنا بر رسالت خود پاسخگویی این مطالبات بیرونی بوده‌اند. چون مدارس ابتدایی همیشه در معرض پاسخگویی هستند پس ضرورت دارد تا پاسخگویی اجتماعی این مدارس را بررسی کنیم، از طرفی دیگر طبق بررسی‌های پژوهشگر تحقیقی که تا الان پاسخگویی اجتماعی مدارس ایران را و خصوصا در مدارس ابتدایی، بررسی کرده باشد، انجام نشده است. پس بنابراین انجام چنین پژوهش‌هایی در آموزش و پرورش ابتدایی ضرورت دارد.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش بر حسب هدف، توسعه‌ای- کاربردی و از نظر نوع روش تحقیق، توصیفی- همبستگی از نوع اکتشافی است. جامعه آماری کلیه مدارس ابتدایی دولتی شهر ارومیه (ناحیه‌های یک و دو) در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ می‌باشند، که تعداد آنها ۱۳۷ مدرسه بود. با در نظر گرفتن میانگین هر مدرسه به تعداد ۱۷ نفر مقدار جامعه آماری ۲۳۲۹ نفر بود. تعداد نمونه از طریق جدول کرجسی و مورگان ۳۲۷ نفر مشخص شد. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری خوشه‌ای یک مرحله‌ای استفاده شده است که تعداد ۲۲ مدرسه به عنوان نمونه استفاده گردید. با در نظر گرفتن میانگین ۱۷ نفر پرسنل برای هر مدرسه، ۲۲ مدرسه می‌تواند نمونه آماری را پوشش دهد. اما به جهت احتمال ریزش نمونه و شرکت ضعیف معلمان در

تکمیل پرسشنامه تعداد ۳۵ مدرسه به عنوان جامعه هدف در نظر گرفته شد. در مرحله بعدی به علت وجود دو منطقه از روش نمونه گیری طبقه‌ای- تصادفی استفاده شده است. ابزار گرد آوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته ۳۵ سوالی است که با استفاده از ادبیات پاسخگویی اجتماعی و در ارتباط با مدارس تدوین شد. نمره دهی سولات از طریق طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم (۵)، موافقم (۴)، نسبتاً موافقم (۳)، مخالفم (۲) و کاملاً مخالفم (۱)) انجام شده است. برای روایی محتوایی پژوهش از نظرات اساتید علوم تربیتی استفاده شده است و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل اکتشافی، تبیین وضعیت موجود مولفه‌ها و رتبه بندی مولفه‌ها از نرم افزار SPSS28 و برای تحلیل عاملی تاییدی و مدل معادلات ساختاری از نرم افزار Smart PLS3 استفاده شد.

یافته‌ها

از ۳۲۷ پرسش‌نامه جمع آوری شده، جنسیت ۷۷ نفر (۲۳/۵ درصد) مرد و ۲۵۰ نفر (۷۶/۵ درصد) زن بوده‌اند. از نظر منطقه محل خدمت، ۱۲۹ نفر (۳۹/۴ درصد) در ناحیه یک و ۱۹۸ نفر (۶۰/۶ درصد) در ناحیه دو ارومیه مشغول به خدمت بودند. سمت ۳۴ نفر (۱۰/۴ درصد) مدیر، ۳۶ نفر (۱۱/۰ درصد) معاون و ۲۵۷ نفر (۷۸/۶ درصد) آموزگار بودند. از نظر سابقه خدمت، تعداد ۷۰ نفر (۲۱/۴ درصد) دارای سابقه کمتر از پنج سال، ۶۷ نفر (۲۰/۵ درصد) بین پنج تا ده سال داشتند، ۶۹ نفر (۲۱/۱ درصد) دارای سابقه بین ده تا ۲۰ سال داشته‌اند و ۱۲۱ نفر (۳۷/۰ درصد) دارای سابقه ۲۰ سال به بالا داشتند. از نظر مدرک تحصیلی ۲۱ نفر (۶/۴ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم، ۲۰۴ نفر (۶۲/۴ درصد) دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۹۳ نفر (۲۸/۴ درصد) دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و ۹ نفر (۲/۸ درصد) دارای مدرک دکتری بودند.

قبل از انجام تحلیل عاملی ابتدا باید اطمینان حاصل کرد که آیا تعداد داده‌های موجود برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر؟ برای این منظور از شاخص‌های KMO و آزمون بارتلت استفاده می‌شود. با توجه به مقدار سطح معنی داری به این نتیجه می‌رسیم که داده‌های مورد نظر برای نمونه‌گیری مناسب هستند. آزمون KMO نشان می‌دهد که آیا تعداد داده‌های نمونه برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر. مقدار این شاخص در بین دامنه صفر تا یک متغیر است. اگر مقدار شاخص نزدیک به یک باشد (حداقل ۰/۶) داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند. در غیر این صورت (معمولاً کمتر از ۰/۶) نتایج تحلیل عاملی برای داده‌های مورد نظر مناسب نیستند. آزمون بارتلت فرضیه ماتریس همبستگی متغیرهای مشاهده شده واحد است را مورد آزمون قرار می‌دهد. این آزمون تایید می‌کند که متغیرها با یکدیگر ارتباط ندارند که این امر از طریق معنی‌داری آزمون کای دو بدست می‌آید. اگر سطح معنی‌داری در

آزمون بارتلت کمتر از ۰/۰۵ باشد ماتریس همبستگی، واحد نخواهد بود یعنی بین متغیرها ارتباط وجود دارد و فرض صفر آماری رد خواهد شد.

جدول ۱: نتایج آزمون KMO و بارتلت متغیر پژوهش

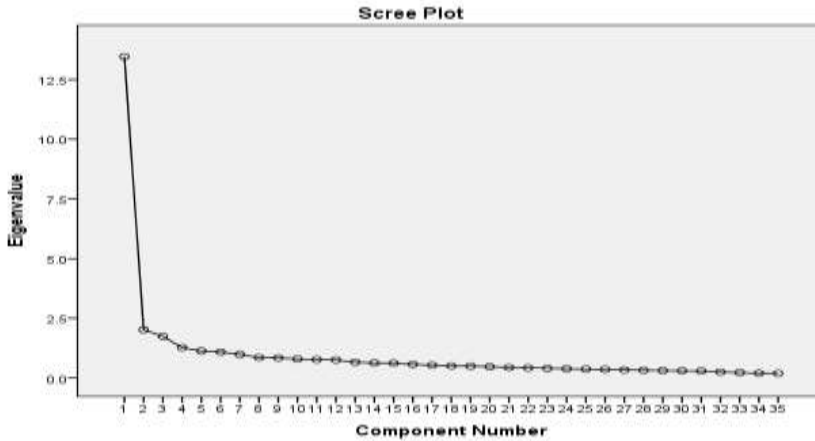
متغیر پژوهش	شاخص KMO	آزمون بارتلت	درجه آزادی	سطح معنی داری
پاسخگویی اجتماعی	۰/۹۴۵	۵۹۶۵/۶۱۳	۵۹۵	۰/۰۰۰

با توجه جدول یک شاخص KMO بالاتر از ۰/۶ می‌باشد و همچنین سطح معنی داری آزمون بارتلت ۰/۰۰۰ شده است این بدان معنی است که فرض صفر رد می‌شود و میان متغیرها ارتباط معناداری وجود دارد.

سوال اول: پاسخگویی اجتماعی مدارس شامل چه مولفه‌هایی است؟

جدول ۲: جدول ویرایش شده از آماره‌های مربوط به شش عامل استخراج شده

مولفه‌ها	استخراج اولیه			استخراج بعد از چرخش واریماکس		
	جمع	درصد واریانس	درصد تراکمی	جمع	درصد واریانس	درصد تراکمی
مولفه یک	۱۳/۴۵	۳۸/۴۴	۳۸/۴۴	۵/۵۶	۱۵/۹۰	۱۵/۹۰
مولفه دو	۲/۰۱	۵/۷۶	۴۴/۲۱	۳/۷۲	۱۰/۶۳	۲۶/۵۳
مولفه سه	۱/۷۴	۴/۹۸	۴۹/۱۹	۳/۶۹	۱۰/۵۵	۳۷/۰۸
مولفه چهار	۱/۲۷	۳/۶۳	۵۲/۸۲	۳/۰۴	۸/۶۹	۴۵/۷۸
مولفه پنج	۱/۱۲	۳/۲۲	۵۶/۰۵	۲/۵۶	۷/۳۲	۵۳/۱۱
مولفه شش	۱/۰۸	۳/۱۰	۵۹/۱۶	۲/۱۱	۶/۰۵	۵۹/۱۶

نمودار ۱: نمودار سنگ‌ریزه مقدار ویژه مولفه های استخراج شده

جدول ۲ عامل‌های استخراج شده به همراه مقدار ویژه، درصد واریانس تبیین شده و واریانس تراکمی تبیین شده به وسیله هر کدام از این عامل‌ها را نشان می‌دهد. بررسی جدول نشان می‌دهد که هر کدام از این عامل‌ها مقدار ویژه بالاتر از ۱/۰۸ هستند که رقم مناسبی است. همچنین نتایج جدول نشان می‌دهد که تحلیل عامل نهایی به استخراج شش عامل منجر گردید که این شش عامل در مجموع ۵۹/۱۶ درصد از واریانس کل پرسش‌نامه را تبیین می‌کنند. همچنین نمودار صخره‌ای (سنگ ریزه) تصویر مقدار ویژه را در هریک از مولفه‌های استخراج شده نشان می‌دهد که چون از بزرگ‌ترین مقدار ویژه شروع می‌شود همواره یک نزولی است. مقدار ویژه با استخراج عامل‌های بعدی به سرعت افت می‌کند. مقدار ویژه عامل هفتم کمتر از ۱ است.

جدول ۳: ماتریس بارهای عاملی پرسش‌نامه بر روی مولفه‌های استخراج شده

مؤلفه‌های استخراج شده پس از چرخش به روش واریماکس						سوال	مؤلفه‌های استخراج شده پس از چرخش به روش واریماکس						سوال
مولفه ششم	مولفه پنجم	مولفه چهارم	مولفه سوم	مولفه دوم	مولفه اول		مولفه ششم	مولفه پنجم	مولفه چهارم	مولفه سوم	مولفه دوم	مولفه اول	
				۰/۴۳۳		Q19			۰/۶۰۳			Q1	
		۰/۳۸۴				Q20			۰/۵۶۰			Q2	

سنجش پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه... بلوچ، حسنی، مهاجران

				۰/۵۸۸	Q21		۰/۴۸۷			Q3
		۰/۶۱۸			Q22			۰/۴۲۷		Q4
				۰/۵۵۸	Q23			۰/۶۱۰		Q5
				۰/۷۰۶	Q24			۰/۵۰۷		Q6
				۰/۵۷۷	Q25			۰/۵۹۱		Q7
۰/۵۷۷					Q26			۰/۵۳۵		Q8
۰/۶۸۸					Q27			۰/۶۱۳		Q9
				۰/۵۲۶	Q28			۰/۶۵۱		Q10
				۰/۷۰۰	Q29	۰/۴۹۴				Q11
				۰/۷۴۳	Q30		۰/۶۸۱			Q12
				۰/۶۶۱	Q31		۰/۶۴۹			Q13
				۰/۶۸۶	Q32		۰/۵۹۱			Q14
				۰/۶۳۹	Q33		۰/۵۱۲			Q15
				۰/۶۹۹	Q34				۰/۵۳۹	Q16
				۰/۶۱۲	Q35				۰/۶۰۴	Q17
**	**	**	**	**	**	**			۰/۶۸۱	Q18

جدول ۳، عامل‌های استخراج شده و گویه‌های مربوط به آن را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج جدول، پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه دارای شش مولفه به شرح اسامی زیر است: ۱. پیامدهای

مدیریت بر آموزش سازمانها

پاسخگویی اجتماعی (۹گویه) ۲. فرهیختگی جامعه و مدارس (۷گویه) ۳. مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی (۷گویه) ۴. توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم (۶گویه) ۵. قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس (۳گویه) و ۶. وضعیت رفاهی جامعه و معلمان (۳گویه).

در ادامه کار برای حصول اطمینان از روایی گویه‌های مربوط به سنجش هر مولفه، از روایی تاییدی عاملی و روایی واگرا و به منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه ضریب آلفای کرونباخ و شاخص پایایی ترکیبی از استفاده از نرم افزار Smart PLS3 استفاده شده است.

جدول ۴: شاخص‌های آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی

ردیف	مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی	Cronbachs Alpha	CR	AVE
۱	پیامدهای پاسخگویی اجتماعی	۰/۹۱۵	۰/۹۳۰	۰/۵۹۸
۲	فرهیختگی جامعه و مدارس	۰/۷۴۹	۰/۸۸۵	۰/۵۲۶
۳	مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی	۰/۸۲۰	۰/۸۶۶	۰/۵۴۷
۴	توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم	۰/۷۷۹	۰/۸۴۵	۰/۵۵۲
۵	قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس	۰/۷۴۹	۰/۸۵۵	۰/۶۶۴
۶	وضعیت رفاهی جامعه و معلمان	۰/۷۴۳	۰/۸۳۳	۰/۶۲۵

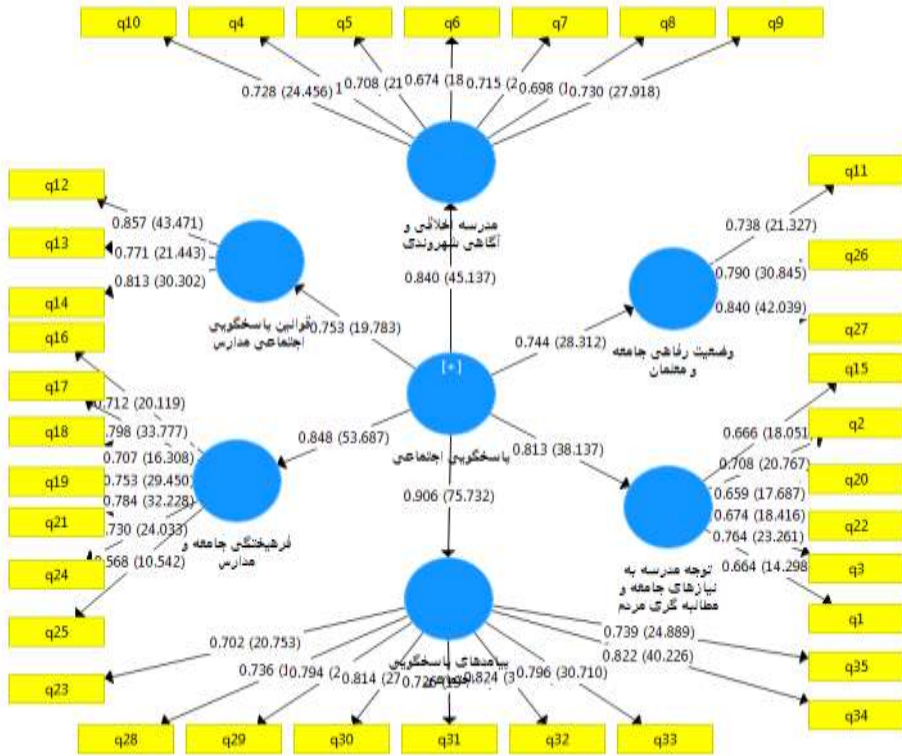
همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود مقادیر پایایی مرکب و آلفای کرونباخ برای تمامی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی بالای ۰/۷ است. همچنین مقادیر به دست آمده برای شاخص (AVE) بالای ۰/۵ است که این امر حاکی از روایی همگرایی قابل قبول است.

جدول ۵: مقادیر بار عاملی و متناظر آماره تی و سطح معنی داری برای سازه‌های مدل معادلات ساختاری

مولفه‌های پژوهش	شماره سوال	مقدار بار عاملی	سطح معنی داری	آماره تی	مولفه‌های پژوهش	شماره سوال	مقدار بار عاملی	سطح معنی داری	آماره تی
پایه‌های پاسخگویی اجتماعی	Q23	۰/۷۰۲	۰/۰۰	۲۰/۷۵	مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی	Q6	۰/۶۷۴	۰/۰۰	۱۸/۰۸
	Q28	۰/۷۳۶	۰/۰۰	۱۹/۰۶		Q7	۰/۷۱۵	۰/۰۰	۲۴/۲۳
	Q29	۰/۷۹۴	۰/۰۰	۲۵/۲۱		Q8	۰/۶۹۸	۰/۰۰	۱۷/۱۴

سنجش پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه... بلوچ، حسنی، مهاجران

۲۷/۹۱	۰/۰۰	۰/۷۳۰	Q9	توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه گری مردم	۲۷/۱۸	۰/۰۰	۰/۸۱۴	Q30	فرهنگی جامعه و مدارس
۲۴/۴۵	۰/۰۰	۰/۷۲۸	Q10		۱۹/۱۷	۰/۰۰	۰/۷۲۶	Q31	
۱۴/۲۹	۰/۰۰	۰/۶۶۴	Q1		۳۰/۱۵	۰/۰۰	۰/۸۲۴	Q32	
۲۰/۷۶	۰/۰۰	۰/۷۰۸	Q2		۳۰/۷۱	۰/۰۰	۰/۷۹۶	Q33	
۲۳/۲۶	۰/۰۰	۰/۶۶۴	Q3		۴۰/۲۲	۰/۰۰	۰/۸۲۲	Q34	
۱۸/۰۵	۰/۰۰	۰/۶۶۶	Q15		۲۴/۸۸	۰/۰۰	۰/۷۳۹	Q35	
۱۷/۶۸	۰/۰۰	۰/۶۵۹	Q20		۲۰/۱۱	۰/۰۰	۰/۷۱۲	Q16	
۱۸/۴۱	۰/۰۰	۰/۷۶۴	Q22		۳۳/۷۷	۰/۰۰	۰/۷۹۸	Q17	
۴۳/۴۷	۰/۰۰	۰/۸۵۷	Q12	قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس	۱۶/۳۰	۰/۰۰	۰/۷۰۷	Q18	
۲۱/۴۴	۰/۰۰	۰/۷۷۱	Q13		۲۹/۴۵	۰/۰۰	۰/۷۵۳	Q19	
۳۰/۳۰	۰/۰۰	۰/۸۱۳	Q14		۳۲/۲۲	۰/۰۰	۰/۷۸۴	Q21	
۲۱/۳۲	۰/۰۰	۰/۷۳۸	Q11	وضعیت رفاهی جامعه و معلمان	۲۴/۰۳	۰/۰۰	۰/۷۳۰	Q24	
۳۰/۸۴	۰/۰۰	۰/۷۹۰	Q26		۱۰/۵۴	۰/۰۰	۰/۵۶۸	Q25	
۴۲/۰۳	۰/۰۰	۰/۸۴۰	Q27		۱۳/۴۳	۰/۰۰	۰/۷۵۸	Q4	
					۱۹/۴۹	۰/۰۰	۰/۷۰۸	Q5	

شکل ۱: مقادیر بار عاملی و ضرایب مسیر معادلات ساختاری در مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی

اگر مقدار بار عاملی بین سوالات پرسشنامه و متغیرهای مکنون بیشتر از ۰/۴ باشد نتیجه می‌گیریم سوالی که برای آن سازه به کار برده‌ایم به خوبی متغیر مکنون مورد نظر را سنجیده است. از طرفی مقدار آماره تی در واقع ملاک اصلی تایید یا رد فرضیات است. اگر این مقدار آمار از ۱/۹۶ بیشتر باشد نتیجه می‌گیریم که آن فرضیه در سطوح ۹۵ درصد تایید می‌شود. همچنین باید گفت که اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته مثبت باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد افزایش در متغیر وابسته خواهیم بود و بالعکس اگر مقدار ضریب مسیر بین متغیر مکنون مستقل و متغیر مکنون وابسته منفی باشد نتیجه می‌گیریم که با افزایش متغیر مستقل شاهد کاهش در متغیر وابسته خواهیم بود. با توجه به داده‌های جدول ۵ و شکل ۱ مشاهده می‌شود که بار عاملی و همچنین ضرایب مسیر در تمامی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی و همچنین گویه‌های مربوط به هرکدام از مولفه‌ها در

سطح قابل قبول می‌باشد. همانطور که نتایج جدول نشان می‌دهد بیشترین بار عاملی مربوط به پیامدهای پاسخگویی اجتماعی (۰/۹۰۶) و کمترین بار عاملی مربوط به مولفه وضعیت رفاهی جامعه (۰/۷۴۴) می‌باشد. پس نتیجه می‌گیریم که در قسمت مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدل اعتبار دارد و دارای برازش مناسب می‌باشد.

همچنین برای برازش کلی مدل بالا از شاخص‌های SRMR و NFI استفاده شد. مقدار مناسب شاخص SRMR نزدیک به صفر و مقدار مناسب شاخص NFI بالاتر از ۰/۹ است. در این پژوهش مقدار شاخص SRMR ۰/۰۸۱ و شاخص NFI ۰/۶۱۱، به دست آمد که نشان می‌دهد که مدل پژوهش از برازش خوبی برخوردار است.

مدیریت بر آموزش سازمانها

وضعیت موجود مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی در مدارس ابتدایی ارومیه چگونه است؟

جدول ۶: نتایج آزمون تی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی

ردیف	مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی	شاخص‌های توصیفی			مقدار تی	
		نمونه	میانگین	انحراف معیار	تی	درجه آزادی
۱	پیامدهای پاسخگویی اجتماعی	۳۲۷	۳۸/۰۰	۵/۵۳	۱۱۴/۳۶	۳۲۶
۲	فره‌یختگی جامعه و مدارس	۳۲۷	۳۰/۴۵	۳/۶۷	۱۳۵/۰۴	۳۲۶
۳	مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی	۳۲۷	۲۸/۱۲	۴/۲۵	۱۰۶/۶۹	۳۲۶
۴	توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم	۳۲۷	۲۰/۲۳	۳/۱۸	۹۷/۹۳	۳۲۶
۵	قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس	۳۲۷	۱۳/۲۸	۱/۷۹	۱۰۲/۶۵	۳۲۶
۶	وضعیت رفاهی جامعه و معلمان	۳۲۷	۱۲/۲۹	۱/۹۶	۸۵/۵۵	۳۲۶

نتایج آزمون تی در جدول ۶ نشان می‌دهد از دیدگاه معلمان مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس، با توجه به میانگین و انحراف معیار به دست آمده در تمامی مولفه‌ها که از میانگین آماری (۳) بزرگتر است و این تفاوت در سطح ۰/۰۱ معنادار است؛ زیرا ($p > 0/01$) است. بنابراین با ۹۹ درصد اطمینان می‌توان گفت که از دیدگاه معلمان تمام مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه مطلوب است. اولویت بندی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس ارومیه به چه صورت است؟

جدول ۷: رتبه بندی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس

ردیف	مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی	میانگین رتبه
۱	پیامدهای پاسخگویی اجتماعی	۵/۹۴
۲	فره‌یختگی جامعه و مدارس	۴/۷۹
۳	مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی	۴/۲۶
۴	توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم	۳/۰۰
۵	قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس	۱/۷۰
۶	وضعیت رفاهی جامعه و معلمان	۱/۳۱
آزمون فریدمن		
خی دو	کل	سطح معنی داری
۱۵۵۷/۱۴	۳۲۷	۰/۰۰۰
	درجه آزادی	
	۵	

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که مقدار آزمون خی دو برابر با ۱۵۵۷/۱۴ و سطح معنی‌داری مطلوب برآورده شده است ($S=0/000$). بدین معنی که رتبه‌بندی مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه متفاوت است و مولفه پیامدهای پاسخگویی اجتماعی بالاترین رتبه و مولفه وضعیت رفاهی جامعه و معلمان پایین‌ترین رتبه را در بین مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی ارومیه داشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

پاسخگویی مهم‌ترین عامل و چالش اصلی با دولت و دستگاه اداری است که در اداره حکومت و توسعه مواجه هستیم که کارآمد، موثر و عاری از فساد می‌باشد (Faidati & Khozin, 2020). توانایی مدارس کشور در پاسخگویی به نیازهای فرد و جامعه، هماهنگی مدارس با تحولات فناورانه، جهانگرایی اقتصاد و نیز تغییرات اجتماعی و سیاسی محیط بیرونی، میزان همسویی رشد توانایی‌های فردی و توسعه

نظام‌های آموزشگاهی با توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، و همچنین مطلوبیت عملکرد فعالیت‌های آموزشی در سطح کلاس درس، مدرسه و نظام آموزشی، همیشه از مهم‌ترین پرسش‌ها در بررسی‌های نظام‌های آموزشی بوده‌اند (Mohammadi, et al, 2019). شرایط کنونی جامعه و اهمیت یافتن جامعه دانش محور موجب شده تا مدارس، دانش‌آموزان و خانواده‌ها خواستار آموزش و پرورش باکیفیت‌تر و جامع‌تری باشند. لذا نظام‌های آموزشی بیش از گذشته در معرض قضاوت و پاسخگویی قرار گرفته‌اند (Mehralizadeh, 2017).

نتایج تحلیل اکتشافی پژوهش نشان داد که پاسخگویی اجتماعی داری شش مولفه پیامدهای پاسخگویی اجتماعی، فرهیختگی جامعه و مدارس، مدرسه اخلاقی و آگاهی شهروندی، توجه مدرسه به نیازهای جامعه و مطالبه‌گری مردم، قوانین پاسخگویی اجتماعی مدارس و وضعیت رفاهی جامعه و معلمان می‌باشد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش (Rahnaward et al, 2019)، (Ahmadi et al, 2019)، (Saififar et al, 2018)، (Walling et al, 2021)، (Alwani et al, 2011)، (Ahmadi et al, 2011)، (Puschel et al, 2020) و (Kleinhenz & Ingvarson, 2004) همسو و هماهنگ بود.

شواهد نشان می‌دهد که مکانیسم‌های پاسخگویی اجتماعی می‌توانند به بهبود حاکمیت، افزایش اثربخشی توسعه از طریق ارائه خدمات بهتر و توانمندسازی کمک کنند (Malena et al, 2004). Fox, 2015 تأکید کرد که اطلاعات در فعال کردن اقدامات جمعی مفید است، که به نوبه خود پاسخگویی ارائه دهنده خدمات را بهبود می‌بخشد. رهنورد و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که استقرار پاسخگویی اجتماعی در سازمان‌های دولتی موجب پیامدهایی مانند افزایش اعتماد عمومی، رضایت عمومی و رشد و تعالی جامعه است. از طرف دیگر (Saififar et al, 2018) اشاره کردند که سیستم پاسخگویی اجتماعی باعث افزایش کیفیت ارائه خدمات در مرکز پزشکی آموزشی درمانی امام حسین تهران شده است. (Fiala & Premand, 2018) در تحقیق خود در اوگاندا نشان دادند که برنامه‌های پاسخگویی اجتماعی در مقیاس وسیع تحت هدایت دولت می‌توانند توانایی جوامع را برای مقابله با فساد و سوء مدیریت و همچنین بهبود خدمات تقویت کنند. (Francetic et al, 2021) در تانزانیای نشان دادند که برنامه‌های پاسخگویی اجتماعی در مناطقی از ارائه خدمات بهداشتی که به تغییرات رفتار ارائه دهنده پاسخ می‌دهند، موثر می‌باشد. همچنین (Choi and Chun, 2020) نشان دادند که پاسخگویی بالاتر نتایج مطلوب‌تری را برای سازمان‌ها ایجاد می‌کند.

در تبیین نتایج پژوهش می‌توان گفت با استقرار مکانیزم پاسخگویی در مدارس ابتدایی ارومیه، مشارکت والدین افزایش می‌یابد، همچنین عملکرد و اثر بخشی مدارس، معلمان و یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در تمامی زمینه‌ها افزایش پیدا می‌کند، پاسخگویی اجتماعی باعث شفافیت در ارایه

اطلاعات شده و در نتیجه باعث می‌شود که تبعیض‌ها در مدارس کم‌رنگ‌تر شده و مدارس به سمت عدالت آموزشی حرکت کنند. جوامع و شهرهایی که سطح فرهنگ آنها بالا می‌باشد، افرادی که فرزندان آنها در مدارس به تحصیل مشغول نیستند نیز در فعالیتهای مدارس مشارکت می‌کنند. نوع فرهنگ یک جامعه در پاسخگویی اجتماعی مدارس نیز تاثیر گذار است، در جوامعی که فرهنگ پاسخگویی وجود داشته باشد و مردم و نهادهای دولتی و یا خصوصی اگر در تمام امور پاسخگو باشند، این فرهنگ در مدارس نیز تسری پیدا خواهد کرد و باعث پاسخگویی بیشتر مدارس خواهد شد. از طرفی هر چه جامعه فرهیخته‌تر باشد، مطالبه‌گری آن‌ها بیشتر بوده، و مدارس خود را ملزم به پاسخگویی می‌کنند. از طرفی هرچقدر انجمن‌ها و شوراهای داخل مدرسه مثل انجمن اولیا و مربیان، شورای دانش آموزی، شورای معلمان و هم نهادهای خارج از مدرسه مثل شورای شهر، انجمن‌های مردم نهاد فعالیت بیشتری داشته باشند، همه این‌ها در پاسخگویی اجتماعی مدارس تاثیر می‌گذارند. سطح آگاهی جامعه مدنی و همچنین واقف بودن نسبت به حقوق شهروندی خود باعث می‌شود تا مردم مطالبه‌گری بیشتری از مدارس داشته باشند و بالطبع مدارس پاسخگویی بیشتری را ارائه بدهند. پس بنابراین هرچقدر انتظارات مردم از مدرسه بیشتر باشد، مدرسه سعی می‌کند که پاسخگویی این انتظارات مردم و یا نهادهای مدنی باشد. مدارس در تصمیماتی که در ارتباط با مسائل آموزشی می‌گیرند بهتر است که اولیا دانش آموزان را در این فرایند مشارکت بدهند. از طرفی وجود سازمان‌های ارزشیاب در جامعه باعث می‌شود تا مدارس مورد ارزیابی این سازمانها قرار بگیرند و اگر مدارس مورد ارزیابی قرار بگیرند، خود بخود این مدارس سعی می‌کنند که رضایت نهادها و مردم را جلب نموده بنابراین پاسخگویی اجتماعی بیشتری را ارائه می‌دهند. هرچه قدر ارتباطات مدرسه با افراد جامعه و هم-چنین نهادها بیشتر باشد، این تمایل و ارتباط مدرسه باعث پاسخگویی بیشتر خواهد شد. اگر دولت و سیاستمداران به مدارس توجه بیشتری داشته باشند و مدارس مشکلات کمتری خصوصا در بحث مالی داشته باشند، قاعدتا مدارس پاسخگوی بیشتر جامعه خواهند شد، از طرفی با رشد فناوری و تسلط آن در کلیه بخش‌های ادارات و همچنین زندگی روزمره مردم، باعث شده است که سطح آگاهی مردم بالاتر رفته و مدارس خود را ملزم به پاسخگویی اجتماعی کرده‌اند. با توجه به این‌که جامعه ایران یک جامعه اسلامی است و به اخلاقیات پایبند هستند، بنابراین این اخلاقیات هم باعث پاسخگویی مدارس می‌شود، همچنین اگر ما در زمینه پاسخگویی اجتماعی در مدارس مان قوانینی داشته باشیم این باعث می‌شود تا مدارس ما پاسخگویی بیشتری را به جامعه ارائه بدهند. هرچقدر که سطح رفاه جامعه بالاتر و باشد و مردم آن جامعه دغدغه ای برای تامین نیازهای خود نداشته باشند، بنابراین به مدارس بیشتر توجه کرده و پاسخگویی بیشتری را از مدرسه طلب می‌کنند. ولی اگر سطح رفاه جامعه پایین باشد، آن زمان طلب پاسخگویی از مدارس دیگر جزو دغدغه‌های جامعه نخواهد بود و فقط به فکر مایحتاج خود خواهند بود، همچنین سطح رفاه مدرسه و معلمان آن نیز با سطح رفاه جامعه وابسته است و همین تاثیرات را نیز خواهد گذاشت.

در زمینه وضعیت موجود مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی در مدارس ارومیه نشان داد که این مولفه‌ها از وضعیت مطلوبی در مدارس ابتدایی ارومیه برخوردار هستند. پاسخگویی را می‌توان به عنوان ابزاری راهبردی در نظر گرفت که عملکرد سازمانی را از طریق آن می‌توان اندازه گرفت، رضایت ارباب رجوع را ارتقاء داد و کارایی عملیاتی را موجب شد (Mohseni et al 2015).

در تبیین نتایج می‌توان گفت که با توجه به این که شهر ارومیه یکی از شهرهای برخوردار کشور است و دارای جامعه با فرهنگ و با سواد می‌باشد، افراد این جامعه بنا بر این ویژگی‌هایشان پاسخگویی را از مدارس طلب می‌کنند، بنابراین طبیعی است که مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس در حد مطلوب باشد.

هم‌چنین نتایج نشان داد که رتبه مولفه‌های پاسخگویی اجتماعی مدارس در جامعه متفاوت است و اولین رتبه مربوط به پیامدهای پاسخگویی و رتبه آخر مربوط به مولفه وضعیت رفاهی جامعه و معلمان است. به نظر می‌رسد به علت بیشتر محسوس بودن نتایج استقرار پاسخگویی اجتماعی در مدارس ارومیه، معلمان به این مولفه رتبه بیشتری داده‌اند. مشارکت شهروندان پاسخگویی اجتماعی و مطالبه‌گری موجب خواهد شد تا مشارکت در جامعه شکل گرفته و تقویت شود و در نهایت می‌تواند به رضایت عمومی افراد جامعه منجر شود. استقرار پاسخگویی اجتماعی می‌تواند با ارتقای همبستگی و همدلی بین افراد جامعه موجب رشد و تعالی اصول اخلاقی در جامعه، افزایش اعتماد عمومی و رضایت عمومی جامعه شود. چنین نتیجه‌ای منطقی است (Rahnaward et al, 2019).

در تبیین این نتایج می‌توان گفت که استقرار پاسخگویی اجتماعی در مدارس باعث پیامدهایی مثبتی در تمامی زمینه می‌شود و این پیامدها سبب افزایش اعتماد عمومی به مدارس شده و در نهایت باعث افزایش مشارکت مردم در فعالیت‌های مدارس خواهد شد. همچنین پیامدهای پاسخگویی مدارس باعث ارتقاء آگاهی شهروندی و آگاهی و رشد معلمان و دانش‌آموزان خواهد شد.

این پژوهش دارای محدودیت‌های زیر بود: به علت شیوع ویروس کرونا و تعطیل بودن مدارس دسترسی به معلمان به سختی انجام می‌گرفت و همکاری آنها ضعیف بود، ضعیف بودن پیشنهاد پژوهشی پاسخگویی اجتماعی در مدارس ایران، استفاده صرف از روش تحقیق کمی، عدم بهره‌گیری از نظرات اولیا دانش‌آموزان و سایر افراد جامعه.

هم‌چنین پیشنهادات زیر برای بهتر شدن تحقیقات آینده پیشنهاد می‌شود:

سهیم کردن والدین دانش‌آموزان و هم‌چنین افراد جامعه در تصمیم‌گیری‌های آموزشی، توجه بیشتر دولت و مسولان به مدارس دولتی، فرهنگ سازی پاسخگویی اجتماعی در ادارات و وزارتخانه‌ها از طریق رسانه‌های ملی و شبکه‌های اجتماعی، انجام این روش با استفاده از روش تحقیق آمیخته، پژوهش در زمینه پاسخگویی اجتماعی مدارس متوسطه، استفاده از نظرات اولیا دانش‌آموزان و افراد جامعه جهت سنجش پاسخگویی اجتماعی مدارس، قانون‌مند کردن پاسخگویی اجتماعی مدارس توسط وزارت آموزش و پرورش.

تعارض منافع / حمایت مالی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول مقاله با موضوع طراحی و اعتبار سنجی مدل مفهومی مکانیزم پاسخگویی اجتماعی مدارس ابتدایی شهر ارومیه از دانشگاه ارومیه می‌باشد و نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ سازمانی در تعارض نیست و بدون حمایت مالی انجام شده است.

تقدیر و تشکر

از کلیه کسانی که در انجام این پژوهش با پژوهشگران همکاری لازم را داشته‌اند قدردانی می‌شود، خصوصاً آموزگاران، معاونین و مدیران مدارس ابتدایی ارومیه که اگر همکاری این بزرگواران نبود، انجام این پژوهش عملاً میسر نمی‌شد.

منابع

1. Ahmadi, A., Shaji, R., & Barani, M. (2019). Prioritization of factors affecting the social accountability of the Ministry of Sports and Youth. *Third National Congress of Achievements in Sports and Health Sciences, Rasht*. (In Persian) <https://civilica.com/doc/97970>
2. Ahmadi, K., Alvani, S. M., & Memarzadeh, G. R. (2011). The evolution of organizational social accountability and the presentation of a model for its conceptual development in Iranian organizations. *Quarterly Journal of Industrial Management, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Sanandaj Branch* 6 (18): 97-116. (In Persian)
3. Ahmed, M.H., Abdalla, M.E., & Taha, M.H. (2020). Why social accountability of medical schools in Sudan can lead to better primary healthcare and excellence in medical education?. *J Family Med Prim Care*, 9:3820-5.
4. Ahn, T. (2013). The missing link: Estimating the impact of incentives of teacher effort and instruction effectiveness using teacher accountability legislation data. *Journal of Human Capital*, 7(3), 230-273.
5. Alwani, S. M., Amiri, M., & Ahmadi, K. (2011). From organizational social ethics to organizational social accountability; An approach to establishing an organizational social accountability system in Iranian government organizations. *Journal of Ethics in Science and Technology*, 7 (1): 27-37. (In Persian)
6. Boelen, C., Dharamsi, S., Gibbs, T. (2012). The social accountability of medical schools and its indicators. *Educ Health (Abingdon)*;25(3):180-94. doi: 10.4103/1357-6283.109785. PMID: 23823638.
7. Bothma, S. (2020). Accountability as a Mechanism towards Professionalizing Teaching in Higher Education. *Educational Reforms*

Worldwide, BCES Conference Books, Vol 18. Sofia: Bulgarian Comparative Education Society

8. Choi ,S., & Chun,Y.H. (2020). Accountability and organizational performance in the public sector: Analysis of higher education institutions in Korea. *Public Admin.*;1–18.

9. Danhouno, G., Nasiri, K. & Wiktorowicz, M.E. (2018). Improving social accountability processes in the health sector in sub-Saharan Africa: a systematic review. *BMC Public Health* 18, 497 . <https://doi.org/10.1186/s12889-018-5407-8>

10. Faidati, N., & Khozin, M. (2020). *The Relevance of Administrative Accountability and Social Accountability and its Impact on Welfare Improvement: DIY Province Case Study*. *JIP (Jurnal Ilmu Pemerintahan) : Kajian Ilmu Pemerintahan Dan Politik Daerah*, 5(1), 12-19. <https://doi.org/10.24905/jip.5.1.2020.12-19>

11. Fiala, N. V., & Premand, P. (2018). *Social accountability and service delivery: Experimental evidence from Uganda*. Washington, DC: World Bank. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-8449>

12. Fox, j.A. (2015). Social Accountability: What Does the Evidence Really Say?. *World Development*, 72: 346–361.

13. Francetic, I., Fink, G., Tediosi, F.(2021). Impact of social accountability monitoring on health facility performance: Evidence from Tanzania. *Health Economics*. 1–20. <https://doi.org/10.1002/hec.4219>

14. Francetic, I., Fink, G., Tediosi, F.(2021). Impact of social accountability monitoring on health facility performance: Evidence from Tanzania. *Health Economics*: 1–20.

15. Ghahremani,A. A., & Mostafavi,A. S. (2015). The effect of organizational learning on economic and social accountability of Tehran Municipality (Case study: Municipalities of regions 1, 6, 8, 19 and 23). *Economics and Urban Management*, 3 (12): 77-97. (In Persian)

16. Hamal, M., de Cock Buning, T., De Brouwere, V. (2018). *How does social accountability contribute to better maternal health outcomes? A qualitative study on perceived changes with government and civil society actors in Gujarat, India*. *BMC Health Serv Res* 18, 653 . <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3453-7>.

17. Kleinhenz, E & Ingvarson, L. (2004). Teacher accountability in Australia: current policies and practices and their relation to the improvement of teaching and learning. *Research Papers in Education*19(1): 31-49.

18. Koepke, K., Walling, E., Yeo, L., Lachance, E., & Woollard, R. (2020). Exploring social accountability in Canadian medical schools: broader perspectives. *MedEdPublish*, 9, [1], 283, <https://doi.org/10.15694/mep.2020.000283.1>

19. Lopez Franco, E., & Shankland, A. (2018). *Guidelines for Designing and Monitoring Social Accountability Interventions*, Brighton: SDCIDS. <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/20.500.12413/14105>

20. Malena, C., Forster, R., & Singh, J. (2004). *Social accountability: An introduction to the concept and emerging practice*. Social Development Paper 76. Washington DC: The World Bank.
21. Mohammadi, E., Khalil Nejad, Sh., & Golmohammadi, E. (2020). The Impact of Social Capital on Organizational Social Accountability: Emphasis on Business Ethics. *Journal of Social Capital Management*, 7 (3): 431-456. (In Persian)
22. Mohammadi, K., Farhadi Rad, H., Parsa, A., & Mehr Alizadeh, Y. (2019). Designing a validation model for theoretical secondary schools in Iran. *Scientific and Research Journal of School Management*, 7 (4): 242-262. (In Persian)
23. Mohammadi, M., Bagheri, M., Jafari, P., Bazrafkan, L. (2020). Motivating medical students for social accountability in medical schools. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 8(2), 90-99. doi: 10.30476/jamp.2020.84117.1128.
24. Moharramzadeh, M., Ebrahimpour, H., Azizian kohan., & Darabi, M. (2019). The role of spiritual intelligence and work ethic in predicting employee citizenship behavior. *Quarterly Journal of Ethics in Science and Technology*, 14 (2): 99-101. (In Persian)
25. Mohseni, M., Syedin, S. H., Hosseini, A. F., Gharsi Molshadi, M., & Asadi, H (2015). Analysis of the response status of the performance of teaching hospitals of Tehran University of Medical Sciences. *Hospital Quarterly*, 4, 2 (53): 95-100. (In Persian)
26. Puschel, K., Riquelme, A., Sapag, J., Moore, P., Díaz, L.A., Fuentes-López, E., Burdick, W., Norcini, J., Jiménez de la Jara, J., Campos, H., Valdez, J.E., Llosa, M.P., Lamus-Lemus, F., Yulitta, H., & Grez, M. (2020). Academic excellence in Latin America: Social accountability of medical schools. *Med Teach*, Aug;42(8):929-936. doi: 10.1080/0142159X.2020.1770712. Epub 2020 Jun 5. PMID: 32503386.
27. Rahimian, H., Abbaspour, A., & Sarrafan, F. (2016). Servant leadership Role In Organizational Effectiveness Of Schools. *Allameh Tabatabai University Leadership and Educational Management Research*, 3 (10): 113-140. (In Persian)
28. Rahnavar, F., Jokar, A., Taherpour, H.A., & Rasouli, M. (2019). Develop a framework for social accountability of Iranian government organizations. *Journal of Governmental Organizations Management*, 7 (2): 115-134. (In Persian)
29. Ranjkesh, S., & Khoshravesh, V. (2018). The effectiveness of teachers' optimism on school performance. *The First International Conference on Psychology, Educational Sciences and Social Studies, Hamedan*. (In Persian) <https://civilica.com/doc/904160>
30. Rosenblatt, Z. (2017). Personal accountability in education: measure development and validation. *Journal of Educational Administration*, 55 (1): 18 – 32. <http://dx.doi.org/10.1108/JEA-10-2015-0093>.
31. Safavi, S., Shadab, M., Pourkhademnamin, Z., & Majidinamin, L. (2017). Investigating the effect of social accountability and its dimensions on organizational commitment in schools of Ardabil province. *Fifth National Conference on New*

Research in the Field of Educational Sciences and Psychology in Iran (with a participatory culture approach), Tehran. .(In Persian)<https://civilica.com/doc/88365>

32. Seififar, V., Dabbaghi, F & Khademloo, M. (2017). Correlation between social responsibility and quality of services in "Salamat Yar Plan" of Imam Hossein Medical-Educational Center in Tehran. *Journal of Health Promotion Management*, 7(4): 56-64.

33. Walling, E., Lachance, E., Yeo, L., Koepke, K., Wasik, A., & Woollard, R. (2021). Key drivers of social accountability in nine Canadian medical schools. *Med Teach*. 43(2):182-188. doi: 10.1080/0142159X.2020.1832205. Epub 2020 Oct 26. PMID: 33103523.

34. Wellens, L., & Jegers, M. (2014). Beneficiary participation as an instrument of downward accountability: A multiple case study. *European Management Journal*, 32(6), 938-949.

35. Williams, K & Hebert, D. (2020). Teacher Evaluation Systems: A Literature Review on Issues and Impact. *Research Issues in Contemporary Education*, 5 (1): 42-50.inambodia

36. Yan, Y. (2019). Making accountability work in basic education: reforms, challenges and the role of the government. *POLICY DESIGN AND PRACTICE*, 2(1): 90-102. <https://doi.org/10.1080/25741292.2019.1580131>